

УДК 004.92:7.012:39.

СУЧАСНІ ЕТНОДИЗАЙНЕРСЬКІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ У ВЕКТОРНІЙ ГРАФІЦІ

ПИСКУН Оксана, ПІКУЗА Юлія

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
Чернігів, Україна

oks76@ukr.net

Аналізуються особливості впровадження та інтерпретації українського етностилю, національних культурних образів, знаків і символів у сучасній векторній графіці. Наведено приклади нового осмислення візуальної системи традиційної української культури в графічному дизайні на тлі війни.

***Ключові слова:** національні знаки і символи, графічний дизайн, векторна графіка, етнодизайнерські інтерпретації.*

ВСТУП

Український етнодизайн є важливим та ефективним засобом національної самоідентифікації, самовираження та самопрезентації культури нашого народу в сучасному глобальному світі. Інтерпретації українських етнічних мотивів у сучасному графічному дизайні створюють оригінальні зорові образи, що передають важливий зміст про українську культуру, дають потужний візуально-інформаційний посыл іншим народам світу.

Сучасний український графічний дизайн розвивається шляхом винайдення унікальності на світовому ринку, а також презентування національної ідентичності з урахуванням актуальних трендів. Він ґрунтується на традиціях українського народного мистецтва і, водночас, на сучасних технологіях комп'ютерної графіки. Векторні зображення, виконані в сучасному українському стилі, наразі є дуже популярними і мають широке коло застосування в усіх продуктах графічного дизайну і реклами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданням дослідження є проаналізувати особливості інтерпретації українських національних мотивів і знакових символів у сучасній векторній графіці.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Етнодизайн пробуджує зацікавлення національною «архаїкою» та багато в чому здатен сформувати не тільки візуальний досвід сучасної людини, а й спроможний визначити національний стиль мислення та навчити чуттєвому освоєнню сучасного предметного середовища.

Натхненням для сучасних графічних дизайнерів слугує усе те, чим вони живуть, що відчують, що їх оточує, хвилює, привертає увагу. Сьогодні невід'ємною частиною нашого повсякденного життя стало все, що символізує Україну, з чим асоціюється українське. Ми мало не щохвилини бачимо візуальну інформацію, яка в тому чи іншому ступені має ознаки українськості – відповідні

кольори, державні і народні символи, знаки, які стилізовані й органічно інтегровані в сучасні візуальні образи.

Як і кожна держава та нація, Україна має свої знакові символи, які відображають її культурну ідентичність. Загалом усі символи можна поділити на державні (герб і кольори прапору) та народні (вишивка, писанки, рослини, тварини та ін.). Народними символами прийнято вважати, наприклад, калину, вербу, вишитий рушник, вишиванку, вінок, писанку, пшеницю, білу хату, соняшник, лелеку, солов'я. Велике поле для етнодизайнерських інтерпретацій дають абстрактні символи народної вишивки, писанки, ткацтва (вазон, берегиня, світове дерево, ромби, квадрати, хрести, зірки, безкінечники, сігми, сварги, рослинні орнаменти тощо), мотиви петриківського розпису, інших видів традиційного декоративно-ужиткового мистецтва.

Для того, щоб глибше розуміти стародавні знаки і символи, правильно їх використовувати, інтерпретувати і коректно поєднувати між собою, необхідно знати, що вони означають, на чому, в яких випадках і з якою метою зображаються. Так, наприклад, соняшник – символ Сонця, праці й достатку, сили і добробуту. Крім цього він символізує Батьківщину: як соняшник повертає за Сонцем свою голову, так і людина думкою, словом і ділом звернена до своєї Вітчизни. Світове дерево – символ, що відображає модель Всесвіту, поділ на потойбічний світ, земне життя та небесне царство. Також – це символ минулого, теперішнього і майбутнього. У ньому закладено ідею продовження роду, життя.

Народне мистецтво, як от вишивання, не було роботою чи наукою, – швидше магією, вмінням передати своє світовідчуття, свою внутрішню енергію, закодувавши її в орнаментах і візерунках. Характерна ознака стародавніх вишивок – їх лаконічна довершеність. Тут немає нічого зайвого, кожна деталь має значення і знаходиться на своєму чітко визначеному місці. Узори вишивок – це особливі письмена. Тому зображення тварин, людей, зірок, рослин тощо, були «вписані» в орнаментах. Дослідник української вишивки і писанки Володимир Підгірняк вважає, що в стародавніх орнаментах закодована програма розвитку, яку можна читати. Він віднайшов певні закономірності і видав абетку, де кожній літері відповідає унікальний вишитий символ [3].

Сучасні реалії спонукають переглянути погляди на використання української символіки у графічних роботах. Великий простір для творчих експериментів з символами і знаками дає векторна графіка. Вона цінується за простоту в розробці, невибагливість, можливість зберігати якість зображення при різних маніпуляціях і деформаціях. Стильні образи утворюються геометризованими формами, лаконізмом їх поєднання, унікальними шрифтами, яскравою колірною гамою, різноманітними патерними комбінаціями.

Графічні дизайнери експериментують з сенсами і значеннями, використовують прямі цитати. Більшість творів українських авторів містять елементи української символіки, стилізовані фрагменти витворів народної культури, які органічно вплетені в загальну композицію або на основі яких і будується вся композиція. Етнічні інтерпретації рясно присутні в постерах, плакатах, листівках, ілюстраціях, айденітиці, текстурах і патернах, стікерах, візуальних комунікаціях, етикетках і упаковках, в креативній типографіці і каліграфії, рекламі, сувенірній продукції, вебдизайні тощо.

Характерними рисами українського сучасного дизайну дослідники визначають:

- цитування (використання відомих знаків, символів, образів задля їх нової інтерпретації);
- мозаїчність і деконструкцію образів;
- національну специфіку (активне використання української образності, символики вишивки, національних кольорів, фольклорної автентики, відомих образів української культури, національного мистецтва тощо);
- військову тематику і патріотику [4].

Війна стимулювала нову хвилю звернень українських дизайнерів до джерел народного мистецтва. З'явилися численні стилізації атрибутів військового часу. Так, композиції Марти Лешак з зображеннями сучасної військової техніки є вагомим внеском в базу опрацювань етностилістики. В її роботах убагачуються прямі аналогії до народного ткацтва і вишивки. У воєнних постерах Катерини Лісової поєднуються знаки війни і традиційний, геометрично стилізований, мотив Світового дерева, що містить глибинну філософію [5].

Рис. 1. Приклади етнічних інтерпретацій в сучасному графічному дизайні:
А. Колесніченко «Україна»; К. Лісова «Bayraktar» із серії «Люті вишиванки»;
М. Лешак «Himars» і «Кролевецькі їжаки»; М. Кінович «Тризуб»;
Н. Тітов «Звір гуляє»; І. Руда «Тризуб» і «Вічне дерево»

Рис. 2. Розробка векторних ілюстрацій на основі етнічних мотивів Чернігівщини

ВИСНОВКИ

Останнім часом стрибкоподібно збільшилась кількість національно ідентифікованих творів графічного дизайну. В розробленні сучасних проєктів цифрової графіки яскраво прослідковується орієнтація на етнічні образи, оригінальна стилізація та інтерпретація державних і народних національних знаків і символів, увага до деталей різних видів українського декоративно-ужиткового мистецтва, до відомих образів української культури. В багатьох творах активно проявляється сумна естетика військового часу.

Звернення до національної стилістики виводить український графічний дизайн на гідний рівень, робить його легко впізнаваним у світі, привертає увагу до української культурно-мистецької традиції, популяризує і пропагує все українське серед широкої аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник В. Українська ілюстрація: сучасні інтерпретації класичних форм. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 55. Т. 3. С. 46-51.
2. Світлична О. Етнографічні інтерпретації у творчості молодих вітчизняних фахівців графічного дизайну. *Вісник львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. № 30. С. 206-214.
3. Підгірняк В. Текстова вишивка. Бродівське письмо. Київ, 2008. 43 с.
4. Осипчук М.В., Басанець О.П., Прокопівнюк Н.М. Полістилізм у сучасному українському графічному дизайні. *Технології та дизайн*. 2021. № 1 (38). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2021_1_4. (Дата звернення 30.03.2023)
5. Удріс-Бородавко Н. Графічний дизайн з українським обличчям. Київ: ArtHuss, 2023. URL: <https://tyktor.media/polytsia/hrafichnyj-dyzajn-z-ukrainskym-oblychchiam/> (Дата звернення 30.03.2023)

PYSKUN O., PIKUZA Yu.

MODERN ETHNIC DESIGN INTERPRETATIONS IN VECTOR GRAPHICS

The peculiarities of the introduction and interpretation of the Ukrainian ethnic style, national cultural images, signs and symbols in modern vector graphics are analyzed. Examples of a new interpretation of the visual system of traditional Ukrainian culture in graphic design against the background of the war are given.

Key words: national signs and symbols, graphic design, vector graphics, ethnic design interpretations.